

УДК 373.5.091.33:344.722+005.336.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2026-1-74-84>

ENTREPRENEURIAL COMPETENCE OF SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS IN A DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Svitlana ISHCENKO,

Doctor of Philosophy,
Associate Professor
Associate Professor at the Department
of Professional Education,
Dragomanov Ukrainian State
University
9, Pirogov Str., Kyiv, 01601, Ukraine

Світлана ІЩЕНКО,

доктор філософії, доцент, доцент
кафедри професійної освіти,
Український державний
університет імені Михайла
Драгоманова
вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601,
Україна

s.m.ischenko@udu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5791-803X>

Roman KOLODIY,

Postgraduate Student
Dragomanov Ukrainian State
University
9, Pirogov Street, Kyiv, 01601, Ukraine

Роман КОЛОДІЙ,

аспірант,
Український державний
університет імені Михайла
Драгоманова
вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601,
Україна

r.yu.kolodiy@udu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0008-3101-6642>

ABSTRACT

The article examines the issue of forming entrepreneurial competence in high school students in the context of the digital transformation of modern education. The relevance of the study is determined by societal needs to prepare young people for life and professional self-realization in the conditions of the digital economy, a dynamic labor market, and the growing role of innovative activity. Entrepreneurial competence is defined as an integrated personal quality that combines economic knowledge, digital skills, creativity, initiative, readiness to take risks, decision-making ability, and responsibility for their outcomes.

The paper analyzes theoretical approaches of domestic and foreign scholars to the interpretation of the concepts "entrepreneurial competence," "digital educational environment," and "competence-based approach." The role of the digital educational environment as a space for the development of entrepreneurial thinking and the formation of practical skills and abilities of high school students is outlined through the use of online

platforms, business process simulators, project-based activities, startup-oriented learning, digital services, and educational resources.

The pedagogical conditions for the effective formation of entrepreneurial competence in high school students within a digital educational environment are identified, including the integration of entrepreneurial content into academic subjects, the application of active and digital teaching methods, the development of students' digital literacy, the formation of motivation for entrepreneurial activity, and the support of educational partnerships between schools, business, and the community. The expediency of using digital technologies as a tool for personalizing learning and enhancing its practical orientation is substantiated. The materials of the article can be used in the educational practice of general secondary education institutions and in further scientific research on entrepreneurial education.

Key words: *entrepreneurial competence, high school students, digital educational environment, digitalization of education, competence-based approach, entrepreneurial thinking, digital educational technologies, project-based learning.*

Вступ. Сучасні соціально-економічні трансформації, зумовлені процесами цифровізації, глобалізації та розвитком економіки знань, актуалізують потребу у формуванні у здобувачів закладів загальної середньої освіти ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності та професійної самореалізації. Однією з таких є підприємницька компетентність, що визначається здатністю особистості ініціювати, планувати та реалізовувати ідеї в умовах невизначеності, ефективно використовуючи наявні ресурси, зокрема цифрові.

Заклад загальної середньої освіти виступає базовим соціально-педагогічним інститутом, у межах якого відбувається цілеспрямоване формування світоглядних орієнтирів, цінностей і моделей поведінки учнівської молоді. Саме школа створює умови для системного розвитку ключових компетентностей старшокласників, поєднуючи навчальну, виховну та практико-орієнтовану діяльність, а також забезпечуючи підготовку здобувачів до усвідомленого професійного вибору та активної участі в соціально-економічному житті суспільства.

У Концепції Нової української школи підприємницька компетентність віднесена до ключових, що підкреслює її значущість у змісті сучасної шкільної освіти. Водночас активне впровадження цифрових технологій у освітній процес закладів загальної середньої освіти змінює підходи до навчання, розширює можливості для формування практичних умінь і навичок, сприяє розвитку критичного та підприємницького мислення учнів. Цифрове освітнє середовище школи створює умови для інтеграції формальної та неформальної освіти, реалізації проектної та дослідницької діяльності, використання бізнес-симуляцій, онлайн-платформ і стартап-орієнтованого навчання.

З огляду на зростаючу роль закладів загальної середньої освіти у формуванні підприємницької компетентності старшокласників в умовах

цифровізації освітнього процесу, актуалізується потреба в науково обґрунтованому визначенні педагогічних умов, методів і засобів, що забезпечують ефективність цього процесу. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження, спрямованого на аналіз сучасних наукових підходів, узагальнення педагогічного досвіду та експериментальну перевірку результативності використання цифрового освітнього середовища як інструменту розвитку підприємницького мислення учнів старшої школи.

Методи та методики дослідження. Формування підприємницької компетентності у старшокласників сьогодні все активніше інтегрується у зміст освітніх програм середньої школи, що відображено як у типовій навчальній документації, так і в різноманітних цифрових ресурсах та курсах. Одним із прикладів є типова освітня програма факультативу «Соціальне підприємництво: твій перший стартап» [7], затверджена Міністерством освіти і науки України, яка спрямована на розвиток у школярів вмінь критичного мислення, креативності, планування діяльності, оцінювання ризиків та ухвалення рішень у соціально-економічних ситуаціях. У змісті цієї програми передбачено роботу над практично-орієнтованими завданнями, проєктами та кейсами, спрямованими на розвиток підприємницького мислення та здатності реалізовувати власні ідеї в реальному житті [10].

У контексті державних ініціатив варто відзначити навчальну програму з курсу «Підприємництво та фінансова грамотність» [9] для 8 класу, яка включає компетентісно-орієнтовані теми, інтерактивні заняття та проєктні завдання. Ця програма охоплює такі теми, як планування бюджету, аналіз ринку, оцінювання фінансових продуктів, а також містить вправи з використання цифрових технологій, наприклад створення завдань та рефлексії через Google-форми, аналіз кібербезпеки фінансових операцій, а також розроблення фінансових бізнес-кейсів із залученням інструментів штучного інтелекту.

Серед онлайн-курсів для вчителів та освітян також з'являються програми, орієнтовані на розвиток підприємницької компетентності. Наприклад, курс «Формування підприємницької компетентності здобувачів загальної середньої освіти» на платформі «Всеосвіта»[3] надає викладачам можливість опанувати технології діяльнісного та проєктного навчання, створення власних компетентісно-орієнтованих завдань і впровадження цифрових інструментів у навчальний процес.

Використання цифрових технологій у процесі навчання є ключовим компонентом сучасного освітнього середовища. Наукові дослідження показують, що цифрові інструменти, зокрема онлайн-ігри, моделювання бізнес-ситуацій, генеративні системи штучного інтелекту та бізнес-симуляції, можуть значно посилити розвиток підприємницьких навичок. Так, у світовій практиці використовуються цифрові серйозні ігри (serious

games) та платформи для моделювання бізнес-проектів, що дозволяють учням проходити інтерактивні рівні, вивчаючи різні аспекти створення підприємницьких ініціатив, від ідеї до фінансового планування [6].

Українські професійні курси для вчителів також підкреслюють важливість використання цифрових інструментів для розвитку креативності, ініціативності та проектного мислення у школярів, зокрема через інтерактивні платформи, генеративний ШІ та онлайн-сервіси, що допомагають аналізувати прогрес учнів і створювати індивідуальні освітні траєкторії [8].

Таким чином, сучасні навчальні програми і цифрові ресурси сприяють поєднанню теоретичних знань і практичних навичок, що є необхідними для формування підприємницької компетентності старшокласників у цифровому освітньому середовищі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей формування підприємницької компетентності старшокласників у цифровому освітньому середовищі та визначення педагогічних умов її ефективного розвитку.

Результати та дискусії. За сучасними підходами, підприємницька компетентність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що поєднує знання, уміння та цінності. Вона забезпечує здатність ефективно діяти в умовах невизначеності, організовувати власну діяльність, приймати обґрунтовані рішення та впроваджувати інноваційні ідеї. Підприємницька компетентність формується як комплексна система взаємопов'язаних складових, кожна з яких відіграє важливу роль у розвитку навичок старшокласників.

Вона включає три взаємопов'язані компоненти: знання, уміння та цінності і установки. Кожен із них формує ключові характеристики особистості та сприяє розвитку здатності до самостійної та ефективної підприємницької діяльності. Далі розглянемо ці складові детальніше.

Першим складовим елементом підприємницької компетентності є знання. Вони формують когнітивну основу, необхідну для розуміння економічних, управлінських, маркетингових та правових аспектів підприємницької діяльності. Саме на знаннях ґрунтуються практичні навички і ціннісні установки, які забезпечують здатність старшокласників ефективно діяти в умовах сучасного бізнес-середовища.

Економічна грамотність – це розуміння фінансових процесів, бюджетування, управління ресурсами та основи обліку. Вона дозволяє оцінювати економічну доцільність рішень, прогнозувати результати діяльності та формувати фінансово обґрунтовані стратегії реалізації проєктів.

Менеджмент і управління проєктами – знання цих аспектів дає змогу планувати діяльність, розподіляти ресурси, ставити цілі та контролювати виконання завдань. Володіння принципами управління допомагає старшокласникам ефективно організовувати командну роботу та координувати процеси у рамках проєктів.

Маркетингові знання – включають аналіз потреб споживачів, оцінку конкурентного середовища, розробку стратегій просування продукції чи послуг, формування цінової політики та планування рекламних кампаній. Ці знання дозволяють учням адаптувати бізнес-ідеї до реальних умов ринку.

Правові аспекти підприємництва – охоплюють основи господарського права, авторського права та інтелектуальної власності. Вони формують усвідомлене ставлення до законодавчих вимог, розвивають здатність захищати власні ідеї та дотримуватися етичних норм у бізнесі.

Таким чином, знання становлять теоретичну базу підприємницької компетентності, необхідну для розвитку практичних умінь та формування ціннісних установок, які забезпечують ефективну і відповідальну підприємницьку діяльність у сучасному економічному та цифровому середовищі.

Другим ключовим елементом підприємницької компетентності є уміння, які формують практичний аспект діяльності старшокласників. Цей компонент забезпечує здатність застосовувати набуті знання в реальних або змодельованих бізнес-ситуаціях, ухвалювати рішення, планувати дії та досягати поставлених цілей.

Практичні уміння охоплюють:

– Планування та організацію проєктів – здатність визначати цілі, формувати стратегію реалізації, розподіляти ресурси та встановлювати пріоритети. Це дозволяє учням структурувати свою діяльність і ефективно керувати часом та ресурсами.

– Аналіз ринку та оцінка ризиків – уміння вивчати потреби споживачів, визначати конкурентне середовище, прогнозувати можливі перешкоди та ризики, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення.

– Комунікація та робота в команді – здатність ефективно взаємодіяти з партнерами, вести переговори, презентувати власні ідеї, координувати дії учасників проєкту та забезпечувати спільне досягнення результатів.

– Використання цифрових інструментів – уміння працювати з сучасними програмами та онлайн-платформами для обліку, планування, аналізу даних, колаборації та презентацій. Це дозволяє старшокласникам моделювати бізнес-процеси, перевіряти ефективність своїх рішень і адаптувати їх до змінних умов ринку.

Практичні уміння становлять зв'язок між теоретичними знаннями та ціннісними установками, забезпечуючи реальну здатність учнів до підприємницької діяльності. Вони допомагають старшокласникам не лише реалізовувати власні ідеї, а й розвивати критичне мислення, організаційні здібності та навички прийняття рішень у комплексних та динамічних умовах сучасного бізнес-середовища.

Третім ключовим елементом підприємницької компетентності є цінності та установки, що формують мотиваційно-ціннісний аспект діяльності старшокласників. Цей компонент визначає, яким чином учні ставляться до

власної діяльності, ризику, командної роботи та інновацій, і створює внутрішню основу для ефективного застосування знань і практичних умінь.

До цінностей та установок належать:

– Креативність та інноваційне мислення – здатність генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення проблем і застосовувати творчий підхід у реалізації проєктів. Ці якості сприяють розвитку інноваційного потенціалу та формують готовність до впровадження сучасних технологій у практичну діяльність.

– Ініціативність та самостійність – готовність пропонувати власні рішення, активно діяти у проєктній діяльності та брати на себе відповідальність за результати. Вони стимулюють учнів до активного навчання та участі в командних і індивідуальних бізнес-активностях.

– Готовність до ризику та прийняття рішень – здатність оцінювати наслідки дій, брати на себе відповідальність за власні вибори та адаптуватися до умов невизначеності, що є невід’ємною частиною підприємницької діяльності.

– Відповідальність та етичність – усвідомлення важливості результатів власної діяльності, дотримання правових та етичних норм у бізнесі, турбота про спільні цінності команди та суспільства.

– Командна взаємодія та соціальна зрілість – орієнтація на співпрацю, ефективний обмін знаннями та досвідом, підтримка партнерських відносин у проєктній діяльності. Це формує здатність працювати в команді та досягати спільних цілей.

Цінності та установки становлять мотиваційний фундамент підприємницької компетентності, що визначає готовність старшокласників активно реалізовувати власні знання та уміння у практичній діяльності, приймати відповідальні рішення та адаптуватися до умов сучасного економічного та цифрового середовища.

Розвиток цих компетенцій у старшокласників сприяє підвищенню їх мотивації до навчання та формує активну громадянську позицію. У цифровому середовищі це проявляється через інтерактивне навчання, віртуальні бізнес-симуляції та участь у дистанційних стартап-проєктах.

Цифровізація освіти дозволяє інтегрувати класичні підходи з новими методами:

– Віртуальні бізнес-симуляції та економічні ігри надають можливість моделювати ризики, ухвалювати фінансові рішення та аналізувати їх наслідки без матеріальних втрат.

– Онлайн-платформи для проєктної діяльності (Trello, Slack, Notion) формують навички командної взаємодії, планування та самоконтролю.

– Дистанційне менторство та колаборації допомагають старшокласникам обмінюватися досвідом, отримувати консультації від практикуючих підприємців та адаптувати ідеї до сучасних умов ринку.

Сучасні освітні платформи, хакатони та програми з підтримки молодіжного підприємництва створюють ґрунт для того, щоб старшокласники та студенти могли не лише навчатися, а й реалізовувати власні бізнес-ідеї. Такі ініціативи допомагають учням поєднувати теоретичні знання з практичним досвідом, розвиваючи навички підприємництва, командної роботи й ухвалення рішень.

Однією з таких платформ є Startup Battles, що проводиться в рамках підтримки молодіжних ініціатив і дозволяє студентським командам презентувати свої проєкти, отримувати фідбек від експертів та навіть виграти стипендії чи гранти для подальшого розвитку. Наприклад, команда «Daily Dose» створила застосунок-нагадувач для вітамінів, отримавши позитивну оцінку за практичну значущість і командну роботу. Це не лише сприяло розвитку їх підприємницьких навичок, а й дало можливість випробувати роботу зі стартап-ідЕєю в реальному середовищі [1].

Окремі молодіжні ініціативи, як Venture Camp Ukraine, поєднують онлайн-тренінги, воркшопи та офлайніві табори, де учасники працюють над власними інноваційними проєктами, отримують сертифікацію, менторську підтримку та можливість представляти свої ідеї на міжнародних заходах. Це підсилює мотивацію учнів і розширює їхній світогляд, орієнтуючи на реальний успіх у підприємництві [2].

У межах молодіжних бізнес-конкурсів та університетських програм також з'являються конкретні проєкти, створені старшокласниками та студентами. Наприклад, у конкурсі «Winter Startup Session 2023» молодіжні команди представили проєкти з різних сфер- від «Life-saving bracelet» (браслет для безпеки та здоров'я) до арт-ініціатив та еко-проєктів, що демонструють широку креативність та готовність працювати над реальними проблемами суспільства [5].

Окремі шкільні та місцеві ініціативи під егідою громадських організацій також показують, як підприємницьке мислення може поєднуватися з соціальним впливом. Наприклад, у молодіжних класах молодь планувала і реалізовувала проєкти з вирощування рослин для продажу, створення виробів із фруктових снєків чи компостних станцій для вирішення локальних екологічних проблем – усе це стало можливим завдяки поєднанню бізнес-ідеї з практичними навичками й цифровою підтримкою [11].

Такі приклади демонструють, що навіть у шкільному віці молодь може не лише мріяти про власний бізнес, а й активно працювати над створенням продуктів та сервісів, тестувати свої ідеї, отримувати міжнародний досвід і соціальну підтримку. Участь у таких проєктах сприяє комплексному розвитку підприємницької компетентності, стимулює креативність і дає впевненість у власних силах.

Для ефективного формування підприємницьких і управлінських компетентностей старшокласників у цифровому середовищі застосову-

ються різноманітні методи, які поєднують практичну діяльність, інтерактивність та рефлексію.

Проектне навчання у цифровому форматі дозволяє учням створювати власні бізнес-проекти, використовуючи онлайн-ресурси для планування, ведення фінансів та маркетингових активностей. Наприклад, учні можуть застосовувати Trello або Asana для організації завдань і контролю виконання, Google Sheets чи Excel Online для обліку витрат і доходів, а Canva або Crello – для створення рекламних матеріалів і презентацій. Проектне навчання поєднує практичне відпрацювання навичок ухвалення рішень, управління командою, планування ресурсів та аналізу ринку.

Ігрові та симуляційні методи дозволяють моделювати бізнес-ситуації без фінансових ризиків. Наприклад, платформи GoVenture Entrepreneur і SimVenture Evolution пропонують інтерактивні симуляції, де учні можуть запускати віртуальні компанії, ухвалювати управлінські рішення та оцінювати їх наслідки. Використання кейсів з реальних бізнес-проектів або інтерактивних економічних ігор стимулює аналітичне мислення, стратегічне планування та швидке реагування на зміни.

Менторство та колаборація у цифровому середовищі забезпечують обмін досвідом із професійними підприємцями та однолітками. Онлайн-зустрічі через Microsoft Teams, Zoom або Google Meet дають змогу проводити воркшопи, консультації та спільну роботу над проектами. Такі методи формують комунікативні навички, здатність до командної роботи, критичне мислення та адаптивність до непередбачуваних ситуацій.

Електронні портфоліо та блоги дозволяють фіксувати результати діяльності, відстежувати прогрес та вести саморефлексію. Учні можуть створювати власні блоги на WordPress, Blogger або в Google Sites, де публікують проектні звіти, презентації та медіаматеріали. Ведення електронного портфоліо стимулює відповідальність за результати роботи, розвиває навички самооцінки і планування власного професійного розвитку.

Висновки. Отже, підприємницька компетентність старшокласників поєднує знання, практичні уміння та цінності, що забезпечують здатність ефективно діяти, приймати рішення та впроваджувати інновації в умовах сучасного бізнес-середовища. Для її розвитку доцільно застосовувати проектне навчання, бізнес-симуляції, цифрові інструменти, менторство та участь у стартап-конкурсах, що поєднують теорію з практикою та стимулюють креативність, відповідальність і командну взаємодію.

Література

1. IT Cluster Lviv. (2025, 1 грудня). Понад 100 грантів для молоді: як Hillel IT School підтримує студентські ідеї. URL: https://itcluster.lviv.ua/en/over100-youth-grants-supporting-student-projects-at-hillel-it-school/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
2. KidsKonnnectUkraine. (n.d.). KidsKonnnectUkraine Programs. URL: https://kidskonnnectukraine.org/kku-programs/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)

3. Всеосвіта. (2025). Презентація до теми «Підприємницька компетентність». URL: https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-do-temy-pidpriemnytska-kompetentnist-603806.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
4. Іщенко С. М. Колодій Р. Ю. (2024) Формування лідерських якостей у старшокласників через підприємницьку діяльність. *Науковий журнал «Молодь і ринок»* № 9 (229) вересень 2024. Дорогобич. Стор. 37-41. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/312267> (дата звернення: 29.01.2026)
5. Каразинський університет. (2023). Підсумки загальноуніверситетського конкурсу молодіжного підприємництва «Winter Startup Session 2023». URL: https://karazin.ua/en/news/pidsumky-zahalnouniversytetskoho-konkursu-nbsp-molodizhnoho/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
6. Кравчина О. Є. *Online resources for teachers on the formation of entrepreneurial competence of students (European experience)*. ІІТА (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання). 2024. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722743/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
7. Міністерство освіти і науки України. (н.д.). *Навчальна програма курсу за вибором «Соціальне шкільне підприємництво» для учнів 8–11 класів* [Програма факультативу]. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednyaosvita/osvitni-programi/navchalni-programi-kursiv-za-viborom-fakultativiv/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
8. Онлайн-курс STUDBIZ: як створити стартап у школі чи коледжі. URL: https://nus.org.ua/2025/04/25/onlajn-kurs-studbiz-yak-stvoryty-startap-u-shkoli-chy-koledzhi/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
9. Програма підвищення кваліфікації вчителів соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі закладів загальної середньої освіти «Методика викладання курсу «Підприємництво і фінансова грамотність» у 8 класах нової української школи» URL: https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/1745/detail/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
10. Сергій Дятленко, Віктор Конопкін, Артем Корнецький, Олена Кучерук, Іван Савицький (2020) Соціальне шкільне підприємництво: твій перший стартап: Посібник для учнів 8 (9, 10, 11) класів, батьків та освітян. – К.: ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС», 184 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programyfacultativ/2020/11/12/Sotsialne_pidpriemnytstvo_tviy_pershly_startup.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)
11. Як навчання підприємству може перетворити школи на осередки змін: кейс реалізації Платформи соціальних змін. Платформа соціальних змін (18 липня 2025). URL: https://social-change.com.ua/uk/yak-navchannya-pidpriemnytstvu-mozhe-peretvorytyshkoly-na-oseredky-zmin-kejs-realizatsiyi-platfomy/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.01.2026)

References

1. IT Cluster Lviv. (2025, December 1). Poniad 100 grantiv dlia molodi: yak Hillel IT School pidtrymaie studentski idei [Over 100 grants for youth: How Hillel IT School supports student ideas] Retrieved from: https://itcluster.lviv.ua/en/over100youth-grants-supporting-student-projects-at-hillel-it-school/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
2. KidsKconnectUkraine. (n.d.). KidsKconnectUkraine Programs. Retrieved from: https://kidskconnectukraine.org/kku-programs/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
3. Vseosvita (2025) Prezentatsiia do temy «Pidpriemnytska kompetentnist» [Presentation on the Topic «Entrepreneurial Competence»] Retrieved from: https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-do-temy-pidpriemnytska-kompetentnist-603806.html?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

4. Ishchenko S.M., Kolodiy R.Yu. (September 2024) Formuvannya liderskykh yakostey u starshoklasnykiv cherez pidpryyemnytsku diyalnist. [Formation of Leadership Qualities in High School Students through Entrepreneurial Activity] *Scientific Journal "Youth and Market"*, No. 9 (229) Dorohobych, pp. 37-41. Retrieved from: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/312267> [in Ukrainian].

5. Karazynskyi University. (2023) Pidsumky zahalnouniversytetskoho konkursu molodizhnogo pidpryyemnytstva [Results of the University-wide Youth Entrepreneurship Competition] «Winter Startup Session 2023». Retrieved from: https://karazin.ua/en/news/pidsumky-zahalnouniversytetskoho-konkursu-nbsp-molodizhnogo/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

6. Kravchyna, O. Ye. (2024). Online resources for teachers on the formation of entrepreneurial competence of students (European experience). IITA (Institute of Information Technologies and Learning Tools) Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722743/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

7. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n.d.). Navchal'na programa kursu za vyborom «Sotsial'ne shkil'ne pidpryyemnytstvo» dlya uchniv 8–11 klasiv [Programa fakultativu]. [Elective course syllabus «Social School Entrepreneurship» for students of grades 8–11 [Elective Program]. Retrieved from: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednyaosvita/osvitni-programi/navchalni-programi-kursiv-za-viborom-fakultativ/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

8. Onlayn-kurs STUDBIZ: yak stvoryty startup u shkoli chy koledzhi. [Online course STUDBIZ: How to create a startup at school or college] Retrieved from: https://nus.org.ua/2025/04/25/onlajn-kurs-studbiz-yak-stvoryty-startup-u-shkoli-chy-koledzhi/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

9. Prohramapidvyshchennyakvalifikatsiyivchytelivsotsialnoyiizdorov'yazberezhuvalnoyi osvितn'oyi haluzi zakladiv zahal'noyi seredn'oyi osvity: «Metodyka vykladannya kursu 'Pidpryyemnytstvo i finansova hramotnist' u 8 klasakh Novoyi Ukrayins'koyi Shkoly». (2025) [Professional development program for teachers in the social and health-preserving educational field of general secondary education institutions: "Methodology of teaching the course 'Entrepreneurship and Financial Literacy' in 8th grade of the New Ukrainian School."] Retrieved from: https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/1745/detail/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

10. Sergii Dyatlenko, Viktor Konopkin, Artem Kornetskyi, Olena Kucheruk, Ivan Savytskyi (2020). Sotsial'ne shkil'ne pidpryyemnytstvo: tvy pershyy startup: Posibnyk dlya uchniv 8 (9, 10, 11) klasiv, bat'kiv ta osvityan [Social School Entrepreneurship: Your First Startup: A Guide for Students in Grades 8 (9, 10, 11), Parents, and Educators]. Kyiv: LLC "VIE N EI PRESS," 184 p. Retrieved from: https://mon.gov.ua/static_objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programyfacultativ/2020/11/12/Sotsialne_pidpryyemnytstvo_tvy_pershyy_startup.pdf?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

11. Yak navchannya pidpryyemnytstvu mozhe peretvoryty shkoly na osередky zmin: keys realizatsiyi. Platformy sotsial'nykh zmin. (July 18, 2025) [How Entrepreneurship Education Can Transform Schools into Centers of Change: Implementation Case. Platforms for Social Change] Retrieved from: https://social-change.com.ua/uk/yak-navchannya-pidpryyemnytstvu-mozhe-peretvoryty-shkoly-na-oseredky-zmin-kejs-realizatsiyi-platformy/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему формування підприємницької компетентності старшокласників у контексті цифрової трансформації сучасної освіти. Актуальність дослідження зумовлена потребами суспільства у підготовці молоді до життя

та професійної самореалізації в умовах цифрової економіки, динамічного ринку праці та зростання ролі інноваційної діяльності. Підприємницька компетентність визначається як інтегрована якість особистості, що поєднує економічні знання, цифрові навички, креативність, ініціативність, готовність до ризику, уміння приймати рішення та відповідальність за їх результати.

У роботі проаналізовано теоретичні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до трактування понять «підприємницька компетентність», «цифрове освітнє середовище», «компетентнісний підхід». Окреслено роль цифрового освітнього середовища як простору для розвитку підприємницького мислення, формування практичних умінь та навичок старшокласників через використання онлайн-платформ, симуляторів бізнес-процесів, проєктної діяльності, стартап-орієнтованого навчання, цифрових сервісів і освітніх ресурсів.

Визначено педагогічні умови ефективного формування підприємницької компетентності старшокласників у цифровому освітньому середовищі, зокрема: інтеграцію підприємницького змісту в навчальні предмети, застосування активних і цифрових методів навчання, розвиток цифрової грамотності учнів, формування мотивації до підприємницької діяльності та підтримку освітнього партнерства між школою, бізнесом і громадою. Обґрунтовано доцільність використання цифрових технологій як інструменту персоналізації навчання та підвищення його практичної спрямованості. Матеріали статті можуть бути використані в освітній практиці закладів загальної середньої освіти та в подальших наукових дослідженнях з проблем підприємницької освіти.

Ключові слова: підприємницька компетентність, старшокласники, цифрове освітнє середовище, цифровізація освіти, компетентнісний підхід, підприємницьке мислення, цифрові освітні технології, проєктна діяльність.

Дата першого надходження статті до видання: 07.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026